

[Formanden.]

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommande spørgetid efter spørgetiden i morgen.

Den første sag på dagsordenen var:

Spørgsmål om fremme af forespørgsel til boligministeren af Thestrup, Finn Poulsen m. fl.

(Forespørgslen findes i tidenden sp. 1979).

Formanden: Hvis ingen gør indsigelse mod fremme af denne forespørgsel, betragter jeg tingets samtykke dertil som givet. (Ophold). Det er givet.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om forsorgen for åndssvage og andre særlig svagtbegavede. (Udskydelse af revisionen af bestemmelserne om sterilisation af åndssvage).

(Lovforslaget (nr. 65) findes i tillæg A. sp. 485, fremsættelsen i tidenden sp. 1802).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Hougaard: Da folketinget i 1959 vedtog loven om forsorgen for åndssvage og andre særlig svagtbegavede, ophævedes ifølge § 16 loven om foranstaltninger vedrørende åndssvage, dog at denne lovs §§ 6-9 uændret skulle være gældende under henvisning til, at ministeren havde nedsat en kommission til at arbejde med almenlydige regler vedrørende de særlige forhold, det her drejer sig om; men det bestemtes samtidig, at forslag til revision af disse bestemmelser skulle forelægges folketinget senest i folketingsåret 1962-63. Nu viser det sig, at arbejdet i denne kommission ikke er færdigt, og der vil gå nogen tid, før det kan færdiggøres; ministeren foreslår derfor, at tidspunktet for revisionen ændres, således at den først skal finde sted i folketingsåret 1964-65. Jeg anbefaler lovforslaget til vedtagelse.

Alfred Bøgh: Mit parti kan tiltræde lovforslaget i den foreliggende skikkelse.

Gertie Wandel: Mit parti kan ganske tiltræde lovforslaget i den foreliggende skikkelse.

Else-Merete Ross: På grundlag af bemærkningerne til lovforslaget kan det radikale venstre tiltræde, at revisionen af bestemmelserne om sterilisation af åndssvage udskydes til folketingsåret 1964-65, idet vi håber, at sterilisationskommissionen til den tid vil være færdig med sine overvejelser angående udformningen af nye regler.

Chr. Madsen: På mit partis vegne kan jeg også tiltræde det foreliggende lovforslag.

Grøndahl: De uafhængige har intet at indvende mod dette lovforslag.

Socialministeren (Bundvad): Jeg vil gerne takke samtlige ærede ordførere for tilslutningen til lovforslaget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtages uden afstemning.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om opførelse af et statshospital i Thorshavn.

(Lovforslaget (nr. 69) findes i tillæg A. sp. 497, fremsættelsen i tidenden sp. 1904).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Johan Nielsen: Det skulle undre mig meget, hvis det lovforslag, som den højtærede indenrigsminister fremsatte i det høje ting før jul, kom som et lyn fra en klar himmel, for det er et meget gammelt ønske på Færøerne at få et hospital til de sindslidende.

Til dags dato har det været sådan, at når et menneske ikke har haft forstandens brug, hvad enten det så skyldtes åndssvaghed eller sindssyge, har vedkommende været

[Johan Nielsen.]

henvist til deportation til Syddanmark. Nu har det for os i rigets centrum været meget rart i andre tilfælde at have et Sibirien eller Australien dernede sydpå, men den medalje har også haft sin bagside. Det har bl. a. medført, at vi med hensyn til sygehuse har været underudviklet på Færøerne. Nu er ordet underudviklet lige ved at være et uartigt ord i vor tid, men skaden er ikke større, end at den kan udbedres, hvis det høje ting indser, at her er en gammel skade, som trænger til at udbedres, så vi får et statshospital på Færøerne, som har været tiltrængt i umindelige tider.

Jeg sagde i umindelige tider, og det er ingen floskel. I 1856 skrev en dansk læge — hvis jeg ikke husker forkert, var hans navn Regenburg — et responsum om sygehusforholdene på Færøerne. Hans konklusion var, at disse lod meget tilbage at ønske, især hvad de sindslidende angik. Som det fremgik af den højtærede indenrigsministers fremsættelse af forslaget til lov om opførelse af et statshospital i Thorshavn, så har man i de sidste år prøvet at råde bod på, hvad man i fordums tider har forsømt, og det har vi færinger kun grund til at være taknemlige for. Men der er en del tilbage at gøre endnu.

Vi har lige så mange åndssvage og dobbelt så mange sindssyge i forhold til folketallet, som man har det i Syddanmark, og de fleste af disse befinder sig på grund af tingenes tilstand for tiden i den sydligste del af kongeriget. Det turde være indlysende, at dette skaber komplikationer, som man normalt ikke regner med. Disse stakkels mennesker bliver revet bort fra deres miljø; de skal leve under forhold, som er dem fuldstændig fremmede; de har sprogvanskeligheder og kan kun yderst sjældent få besøg af familie og venner. Hvis de kommer i familiepleje, kommer de under ganske fremmede forhold. Derfor kan man roligt gå ud fra, at helbredelsesprocenten for færøske sindslidende ligger langt lavere, end den gør det andre steder. Således oplyste 2 af overlægerne ved Dronning Alexandrines hospital i Thorshavn, overlæge Pauli Dahl og overlæge Jensen, at de gang på gang havde oplevet, at patienter, som var udskrevet som raske, måtte sendes tilbage til hospitalerne i Danmark. Overlæge Jensen

nævnedes et konkret tilfælde fra den sidste tid. Der var en patient, som i løbet af 4 måneder var tvangsindlagt 4 gange og sendt til Danmark. Hertil kommer, at der rundt omkring på øerne sidder adskillige, som burde være under behandling, men de førnævnte forhold bevirker, at de pårørende kvier sig ved at søge lægehjælp af frygt for at miste en nær slægtning.

Der er således mange ting, som taler til gunst for opførelsen af statshospitalet i Thorshavn, og bortset fra de rent menneskelige momenter kan jeg understrege, hvad den højtærede minister også allerede har anført, at man for tiden moderniserer Dronning Alexandrines hospital, at man har været nødt til at rive nogle bygninger ned, at man har været nødt til at stuve langt flere patienter sammen i hovedbygningen, end man under normale forhold ville gøre, og at hospitalets funktionærer, gangpiger og elever for størstedelen er henvist til at bo i byen, selv om det er næsten umuligt at skaffe værelser eller lejligheder i Thorshavn, som for tiden gennemgår en voldsom udvikling, og hvor man for øvrigt aldrig har været vant til udlejning af værelser eller lejligheder i større stil.

Tilstandene på Dronning Alexandrines hospital er derfor meget utilfredsstillende i dag. Hertil kommer, at projektet forudsætter, at centralkøkken, vaskeri, varmecentral, administrationskontorer og forskellige andre bygninger opføres fælles for statshospitalet og Dronning Alexandrines hospital, hvilket giver praktiske og økonomiske fordele til begge sygehuse.

Ifølge planen skal Dronning Alexandrines hospitals gamle bygninger være ryddet i 1965. Det er derfor tvungende nødvendigt, at de bygninger, som statshospitalet og Dronning Alexandrines hospital skal være fælles om, står færdige til den tid.

Ifølge det foreliggende projekt vil statshospitalet få 100 sengepladser til sindslidende og 80 til åndssvage. Når vi erindrer os, at de patienter, som anbringes her, ellers skulle have været anbragt på sydsanske hospitaler eller plejehjem, kan vi let se, statshospitalet i Thorshavn i virkeligheden aflaster hospitalerne her i landet med 180 sengepladser, samtidig med at det løser et stort menneskeligt problem for de færøske sindslidende og deres pårørende.

[Johan Nielsen.]

Man bebrejder undertiden politikerne og embedsmændene, at de i mange tilfælde ser mere på sagens journalnummer end på de menneskelige momenter, der ligger i en sådan sag. Jeg tror, at man her, som med hensyn til de fleste bebrejdelser, skyder over målet. Men én ting er givet: man kan rent rutinemæssigt i en given sag glemme, at det er menneskelige skæbner, det drejer sig om. Det, som er det væsentlige for mig i dette lovforslag, er, at det vil hjælpe mennesker, som er kommet i den mest uheldige situation, vi mennesker kan komme ud i, nemlig at miste forstanden, og efter fagfolks udtalelser vil man ved at bygge et statshospital på Færøerne kunne hjælpe de sindslidende og åndssvage langt bedre, end man har kunnet hjælpe dem til i dag.

Lægens gerning på Færøerne er et særligt kapitel i dansk lægehistorie. Hvad læger på Færøerne i tidens løb har været udsat for af strabadser og livsfare, kan der skrives mange bøger om. Lad det i denne forbindelse være mig tilladt at nævne overlægen ved Dronning Alexandrines hospitals kirurgiske afdeling, Pauli Dahl. Han står for de fleste færinges som idealet af en læge; under vanskelige kår har han stået på sin plads og uselvisk gjort sin pligt. Vi er mange, som er ham stor personlig tak skyldig, og jeg ved, at det vil glæde ham umådelig meget at opleve den dag, da et moderne Dronning Alexandrines hospital står sammen med statshospitalet med funktionærboliger og sygeplejeskole, således som det er foreslået i planerne.

Hvad angår anlægsudgifterne, er de beregnet til ca. 34.400.000 kr. med byggepriserne i januar 1962 som basis; men dette beløb kan vokse yderligere, hvis byggeperioderne af forskellige grunde udstrækkes ud over de seks finansår, som foreløbig ligger til grund for beregningen.

Jeg skal villigt indrømme, at det drejer sig om en kolossal masse penge, men hvis vi tænker på, at det drejer sig om hundreder af menneskeskæbner, om disse mennesker skal helbredes eller blive ved med at leve på livets skyggeside, ja, så vil vi være klar over, at man står over for værdier, som hverken kan tælles, måles eller vejes.

Jeg takker den højtærede indenrigsminister for hans store velvilje over for planerne

om statshospitalet og for den højtærede ministers usædvanlig gode og klare fremsættelse af lovforslaget. Jeg tilsiger mit partis støtte til hurtigt og velvillig behandling og håber, at samtlige ærede medlemmer i det høje ting kan se, i hvor høj grad vi trænger til et statshospital i Thorshavn.

Johan Poulsen: Det lovforslag, der er til første behandling i det høje ting i dag, er slutfasen på et gennem adskillige år tilrette- og planlagt projekt vedrørende opførelse af et statshospital i Thorshavn.

Der er for tiden — ligesom der har været i de to sidste menneskealder — i alt 3 sygehuse på øerne, nemlig sygehuset i Tverå, sygehuset i Klaksvig og så Dronning Alexandrines hospital i Thorshavn. Sygehuset i Tverå, der i særlig grad er beregnet til at modtage patienter fra Suderøen, er på 36 sengepladser; det var færdigbygget og blev taget i brug i 1953. Det er et moderne og praktisk indrettet sygehus og står med hensyn til teknisk udstyr og lægelige hjælpemidler efter de sagkyndiges samstemmende udtalelser fuldt ud på højde med tilsvarende sygehuse i de øvrige dele af kongeriget.

Medens sygehuset i Tverå er beregnet til at modtage patienter fra øernes sydligste område, Suderøen, er sygehuset i Klaksvig beregnet til at imødekomme behovet for læge- og sygehus hjælp på de seks nordligste øer, der i daglig tale går under fællesbetegnelsen Norderøerne, samt den nordøstlige del af Østerø. Sygehuset i Klaksvig har i de tre sidste år været underkastet betydelige ændringer og moderniseringer; disse arbejder er ikke endeligt afsluttet, men så vidt fremskredne, at det forudses, at sygehuset i fuld udstrækning vil kunne stå færdigt til at tages i brug engang i løbet af den kommende sommer. Herefter vil Klaksvig sygehusdistrikt også have sit nye og moderne sygehus, der i enhver henseende imødekommer alle rimelige krav.

Til belysning af, hvilken pladsforøgelse udvidelsen har medført, kan jeg oplyse, at Klaksvig sygehus forud for udvidelsen havde 45 sengepladser, efter udvidelsen 48. Det fremgår heraf, at det arbejde, der er udført, ikke betyder så meget udvidelsesmæssigt, idet antallet af sengepladser kun er steget ganske uvæsentligt. Bestræbelserne

[Johan Poulsen.]

er derimod særlig gået ud på at få det ændret sådan, at man får et moderne og praktisk indrettet sygehus i stedet for det gamle, der både var upraktisk indrettet og forældet.

Det tredje og største sygehus er Dronning Alexandrines hospital i Thorshavn. Sidstnævnte hospital er beregnet til at dække de øvrige 10 øer, den mest centrale og folkerigeste del af Færøerne, omfattende ca. $\frac{2}{3}$ af øernes samlede indbyggerantal.

Dronning Alexandrines hospital har lige til den sidste tid i nogen grad virket som et centralsygehus for samtlige øer, hvortil de sværere sygdomstilfælde — det være sig af medicinsk eller kirurgisk natur — er blevet henvist, medens de lettere tilfælde fortrinsvis er blevet behandlet på de lokale sygehuse.

Den store befolkningstilvækst inden for sygehusdistriktet i forbindelse med de vældige fremskridt på alle områder inden for lægevidenskaben og sygehusbehandlingen har medført, at såvel bygningerne som arbejdsforholdene på Dronning Alexandrines hospital efterhånden er blevet ganske utilfredsstillende — for ikke at bruge stærkere ord. Pladsforholdene i forbindelse med manglende moderne lægeligt udstyr har også medført, at et uforholdsmæssig stort antal navnlig sværere sygdomstilfælde må henvises til rigshospitalet i København, hvor pladsforholdene desværre ikke altid tillader en omgående indlæggelse. Foruden adskillige praktiske vanskeligheder medfører sidstnævnte forhold også betydelige udgifter til befordring af patienter og i de fleste tilfælde også af medfølgende sygeplejerske, da de fleste patienter nødvendigvis må have hjælp og være under tilsyn, så længe rejsen varer.

Da man hidtil har manglet et hospital for sindslidende på Færøerne, har man været henvist til at indlægge de færøske patienter på statshospitaler for sindslidende i den øvrige del af landet, fortrinsvis på statshospitalet i Nykøbing Sjøland. Enhver vil kunne forestille sig, hvilke menneskelige tragedier det i virkeligheden er.

Disse mennesker, handicappet som de er, rykkes ud fra de hjemlige omgivelser og det vante miljø, bliver i mange tilfælde henvist til at leve resten af deres liv under fremmede forhold, blandt mennesker, der

har en anden indstilling og taler et fremmed sprog, ligesom de i de allerfleste tilfælde vil være afskåret fra at få besøg af deres nærmeste. Den afsked, de tager med hjemmet og deres kære, når de rejser for at søge helbredelse hernede, er i mangedobte tilfælde en afsked for livet. Den isolation, disse mennesker ifølge sygdommens natur er henvist til, bliver ved de forannævnte forhold mangedoblet. At disse forhold ikke har nogen gavnlig indvirkning på sygdommen, men tværtimod nødvendigvis må virke hæmmende på en eventuel helbredelse, behøver man ikke at være fagmand for at kunne forstå.

Det har været mig magtpåliggende at fremhæve den menneskelige baggrund for denne sag, da det efter mit skøn må være et af hovedmotiverne for opførelse af et statshospital i Thorshavn. Hvad der i det foregående er anført vedrørende de sindslidende, gælder formentlig i lige så høj grad de åndssvage.

Det er derfor let forståeligt, at det gennem mange år af mange har været følt som et smerteligt savn, at Færøerne ikke har eget hospital til behandling af sindslidende. Ønsket herom har da også været fremført adskillige gange. Så tidligt som i 1931 blev der udarbejdet et udkast til et lovforslag herom, men det blev ikke fremsat. Jeg skal ikke trætte med gentagelser, men kan henvise til de meget fyldige og udtømmende bemærkninger, der ledsager lovforslaget. Her findes alt, der kan tjene til en grundig forståelse af den foreliggende sag.

Som det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget og i øvrigt af det, der er fremkommet under behandlingen af sagen, er tilstandene på Færøerne på de her omhandlede områder disse, at så godt som 100 pct. af de pågældende patienter, der er undergivet læge- og hospitalsbehandling, bliver behandlet på statshospitaler hernede. Dette gælder både de sindslidende og de åndssvage. Det er derfor givet, at statshospitalet i Thorshavn efter opførelsen i fremtiden vil aflaste de i denne del af landet værende statshospitaler med et patientantal, der svarer til dets kapacitet eller sengeantal. Af en af rigsombudsmanden udarbejdet årsberetning for 1962 fremgår, at det samlede antal særforsorgspatienter på Færøerne pr. 1. januar 1963

[Johan Poulsen.]

var 236. Heraf var antallet af sindslidende, der formentlig uden undtagelse er til behandling på danske statshospitaler, 76. Det tilsvarende antal åndssvage, fraregnet dem, der er i hjemmepleje, ligger omkring de 100. Tallene for de andre arter af for-sorgspatienter er betydelig lavere. Tager vi samtlige andre kategorier pr. 1. januar 1963 med, har vi følgende antal: blinde 8, døve 12, vanføre 9, talelidende 3 og epilep-tikere 6.

At udvidelsen og moderniseringen af Dronning Alexandrines hospital vil reducere antallet af de patienter, der indtil nu har været sendt til videre behandling på rigshospitalet i København, er ganske givet. Heraf kan formentlig slutes, at de anlægsudgifter, staten får eller anvender i Thorshavn, kan om ikke helt så dog delvis spares hernede. Ved skrivelse af 11. april 1962 har finansudvalget givet sin tilslutning til gennemførelse af projektet for udvidelse og modernisering af Dronning Alexandrines hospital, således at der til nævnte formål i alt kan anvendes ca. 18,6 mill. kr. med halvdelen som tilskud og halvdelen som lån. De med den her nævnte udvidelse og modernisering forbundne arbejder tænkes afsluttet ved udgangen af 1964.

Det lovforslag, der er til behandling i dag, vedrører, som vi alle ved, opførelse af et statshospital i Thorshavn. Dette hospital bliver nok sådan set en selvstændig institution, der kommer til at arbejde selvstændigt og uafhængigt af Dronning Alexandrines hospital, men på den anden side er de to projekter sådan forbundet med hinanden, at det vil være umuligt at gennemføre det ene uafhængigt af det andet, hvilket også er tydeligt fremhævet såvel i den højtærede ministers fremsættelsestale som i bemærkningerne til lovforslaget. Lovforslaget tilsigter i første række at tilvejebringe rimelige behandlingsmuligheder for sindslidende og åndssvage på Færøerne, men tilvejebringelsen af det hospitalskompleks, som lovforslaget omfatter, er desuden en absolut forudsætning for, at det moderniserede Dronning Alexandrines hospital kan komme til at fungere, idet adskillige af de til statshospitalet knyttede bygninger, installationer og anlæg skal

være fælles for de to hospitaler. Det kan i denne forbindelse fremhæves, at det vil være aldeles påkrævet, at der i indeværende finansår på forventet efterbevilling anvendes ca. 100.000 kr. til fortsættelse af detailprojekteringen og ca. 500.000 kr. til indledende byggearbejder. I modsat fald vil arbejdet på Dronning Alexandrines hospital ikke kunne endeligt afsluttes og hospitalet tages i brug til den beregnede tid, der som allerede nævnt er sat til udgangen af 1964. Det kan tilføjes, at den til Dronning Alexandrines hospital for 1962-63 tiltrådte bevilling vil blive reduceret med et tilsvarende beløb.

I den betænkning, som i september 1958 blev afgivet af det af socialministeriet nedsatte udvalg til behandling af åndssvageforsorgens problemer, anbefales det, at afdelingen for åndssvage placeres i tilknytning til det planlagte statshospital i Thorshavn, idet afdelingerne for sindslidende og åndssvage forudsættes lagt under fælles psykiatrisk ledelse. Efter lov nr. 248 af 10. juni 1960 for Færøerne om offentlig for-sorg betragtes for-sorgen for såvel sindssyge som for åndssvage som statsopgaver. Der er derfor opnået enighed om, at åndssvageafdelingerne skal opføres og drives af direktoratet for statshospitalerne, hvorunder også personalet til sin tid ansættes.

Af hensyn til rekrutteringen af sygeplejersker til de færøske hospitaler har man besluttet, at der i tilslutning til statshospitalet indrettes lokaler til en sygeplejerskole for et hold på 18 elever årlig.

Herefter kommer statshospitalet til at omfatte følgende afdelinger: for det første en afdeling for sindslidende på 100 sengepladser, for det andet en afdeling for åndssvage på 80 sengepladser, for det tredje lokaler for en sygeplejerskole og for det fjerde fællesanlæg for de to hospitaler omfattende tunneler, civilberedskabsafdeling, varmeanlæg, køkken, vaskeri, administrationslokaler, boliger for personalestaben o. s. v.

Ved en gennemgang af det foreliggende projekt er der et bestemt forhold, som formentlig i særlig grad vil fange ens interesse, og det er boligprogrammet, der omfatter 14 fritliggende huse for læger m. fl., 87 lejligheder og 156 enkeltværelser i etagebyggeri. Grundene til, at boligafsnittet er blevet så

[Johan Poulsen.]

omfattende, er tvende, nemlig: 1) indbyggerantallet i Thorshavn er i løbet af de sidste 10 år vokset med ca. 43 pct., en tilvækst, som vistnok er uden sidestykke i hele kongeriget, i hvert fald målt i procent; følgen heraf er en yderst vanskelig bolig-situation, og 2) personalestaben ved de to hospitaler er blandet, d. v. s. både færøsk og dansk.

Da der er mangel på både læger og sygeplejersker, har det været en absolut betingelse for at få en velkvalificeret arbejdstab, at der er gode og ordnede boligforhold. Det er især vanskeligt for ikke at sige umuligt at få kvalificeret personale fra denne del af landet, når boligforholdene ikke er i orden.

Som det fremgår af lovforslagets § 2, er det samlede beløb til projekterings- og byggearbejder anslået til 34,4 mill. kr., beregnet efter byggepriserne i januar 1962 og under forudsætning af, at byggeriet kommer til at strække sig over 6 finansår, nemlig finansårene fra 1962-63 til 1967-68 med årlige investeringer varierende fra ca. 3,5 mill. kr. til ca. 8,5 mill. kr. Såfremt opførelsen strækker sig over en længere periode, vil der blive tale om en fordyrelse af byggeriet. Spørgsmålet om, hvilken leje Dronning Alexandrines hospital skal betale af skolebygningen, forudsætter man løst i forbindelse med de aftaler, som til sin tid vil blive truffet med de færøske myndigheder angående betalingen for leverancer fra statshospitalet af varme, mad og vask m. m. samt om leje af de lokaler, der stilles til rådighed for Dronning Alexandrines hospital. Ved beregningen vil hensyn blive taget til en passende forrentning og afskrivning af den investerede kapital.

Ved gennemførelse af de her omhandlede arbejder vil hospitalsforholdene på Færøerne have nået en standard, der er på højde med de tilsvarende forhold i det øvrige land.

Som repræsentant for Færøerne ønsker jeg at udtale en tak til den højtærede indenrigsminister og regeringen for fremsættelsen af lovforslaget, ligesom jeg på mit partis, venstres, vegne kan tilsige partiets medvirken til en hurtig og velvillig behandling i det høje ting.

Clara Munck: Når vi i dag skal behandle et forslag om opførelse af et statshospital i Thorshavn, vil jeg personlig gerne udtale, at jeg finder det meget velgørende at have haft mulighed for og lejlighed til at høre de to ordførertaler, vi nu har hørt fra dette tings talerstol.

Den måde, hvorpå man har behandlet denne statsopgave, er jeg ganske indforstået med, og jeg kan på den konservative folketingsgruppes vegne udtale, at vi for vort vedkommende også kan tilsige en velvillig behandling, og at vi selvfølgelig også ønsker en saglig behandling af det foreliggende lovforslag — et lovforslag på 10 linjer, der dog betyder en statsudgift efter forslaget på 34,4 mill. kr. Vi har noteret os, at den højtærede indenrigsminister har taget forbehold med hensyn til eventuelle udgiftstigninger. Det kan ikke undre os så meget. Vi forstår dette forbehold.

Jeg skal ikke fordybe mig i forhistorien til dette lovforslag, det har vi hørt om, men vil dog gerne understrege, at vi i den konservative folketingsgruppe finder det forståeligt, at man i finansudvalget, da den højtærede indenrigsminister i oktober søgte beløbet ad denne vej, ønskede dette forslag fremsat som et egentligt lovforslag. Vi er ganske enig i, sådan som lovgivningen nu er efter loven af 10. juni 1960 for Færøerne om offentlig forsyng, at dette at fremskaffe hospitalsmuligheder for sindslidende og åndssvage på Færøerne absolut må være en statsopgave, og vi mener selvfølgelig også, at det er en af de opgaver, der må løses nu; men med det syn, det konservative folkeparti har på løsningen af statens mange udgiftkrævende opgaver, vil man næppe kunne fortænke os i, at vi også gerne vil have en vis sikkerhed for, at lovforslagets beløbsramme er i overensstemmelse med det, der virkelig skal bruges. Vi har f. eks. noteret os, at udgifterne til hospitalsmontering ikke er medtaget. Jeg ved ikke, om den højtærede indenrigsminister har at overslag over monteringsudgifterne. Vi kan vel anslå, at disse ikke bliver under 3 mill. kr.; det bliver vel nok 5 mill. kr., når vi ser, hvad det er, der skal opføres. Det vil være midler, der også skal bruges inden for denne 6 års periode, og derfor vil vi gerne have lidt kendskab også til disse udgifter.

[Clara Munck.]

Jeg vil også gerne sige et par ord om selve projektets størrelse. Vi har været opmærksom på, at man overlod projekteringen til statshospitalsvæsenets faste medarbejdere. Vi ved, at der findes prognoser over antallet af senge for sindslidende og åndssvage i forhold til befolkningsgrupperne, og derfor kunne det måske undre os lidt, at man begyndte med at projektere med 160 senge til sindslidende og 120 til åndssvage, men gik tilbage til et projekt med 100 senge til sindslidende og 80 til åndssvage; vi har dog her den højtærede indenrigsministers ord for, at de sidste tal ligger på linje med, hvad der projekteres med ved tilsvarende udbygninger af institutioner i landets øvrige egne. Vi må altså mene, at de tal, der nu regnes med, er forsvarlige, men vil altså ikke lade være med at andre os lidt over, at man begyndte med så meget større et sengeantal.

Men ser vi på dette antal sengepladser, og ser vi de meget fyldige bemærkninger til lovforslaget, når vi frem til, at selve dette at skaffe sengeafsnit til det, der er hovedformålet med dette hospital og de terapiafdelinger, der også hører til, kun medfører en udgift på godt 7 mill. kr., mens de 27 mill. kr. — og det er dog et tal, man skal hæfte sig noget ved — gælder de udenomsfaciliteter, der i øvrigt anses for fornødne ved hospitalsbyggeri. Det er klart, at når hospitalets egentlige opgave kun kræver udgifter på godt 7 mill. kr., så ligger der mange andre ting i denne yderligere udgift på 27 mill. kr., hvilket der også er redegjort for i bemærkningerne.

Vi ved fra finansudvalgets behandling af disse spørgsmål, at man har tiltrådt udvidelsen af Dronning Alexandrines hospital, således at man ved et kommende statshospital skulle løse disse opgaver, som det færøske styre på daværende tidspunkt ikke mente selv at kunne løse. Men af de oplysninger, der foreligger for finansudvalget, har vi også erfaret, at man allerede i april 1962 kunne oplyse, at den udvidelse af Dronning Alexandrines hospital med en tuberkuloseafdeling, der skulle finde sted, havde fundet sted. I april meddeler den højtærede indenrigsminister, at tuberkulosestationen er taget i brug, og

at der i den allernærmeste fremtid tages en afdeling for kronisk syge i brug, og derfor vil jeg gerne vide, hvilken udvidelse af sengeantallet på Dronning Alexandrines hospital der allerede er gennemført.

Jeg skal ikke komme nærmere ind på, hvorledes Dronning Alexandrines hospitals modernisering og udbygning er finansieret; det har det ærede medlem hr. Johan Poulsen redegjort for; men når man har kunnet tage disse afdelinger i brug og altså bruger dem i dag, virker det måske lidt mere uforståeligt, at den højtærede finansminister nu meddeler, at det her foreliggende lovforslag, hvorefter man altså skal anvende 27 mill. kr. til udenomsforanstaltninger, er en nødvendighed, for at Dronning Alexandrines hospital skal kunne fungere. Vi har fået en forståelse af, at det allerede fungerer med visse udvidelser, og vi vil derfor gerne have at vide, hvor mange sengepladser Dronning Alexandrines hospital i dag omfatter.

Vi står også lidt forbavset over for det store antal boliger. Jeg kan godt læse bemærkningerne og læser selvfølgelig også klart og tydeligt om den vanskelige bolig-situation i Thorshavn, der også her er blevet uddybet, men derfor er det alligevel meget, at man efter i 1958 at have ment at have behov for ca. 180 boligmuligheder nu er nået op på 257 boligmuligheder omfattende dels selvstændige huse, dels lejligheder, dels værelser. Vi ved fra Statistisk Årbog, at man ifølge de sidste tal, der er til rådighed, i 1958 havde et personale, omfattende læger, sygeplejersker og elever, på 66 personer på det daværende Dronning Alexandrines hospital, og selv om vi nu regner med en tredobling af personalet — og der kan komme andre persongrupper til — mener vi alligevel, det er et ret stort antal boligmuligheder, man har knyttet til hospitalet.

Nu kan jeg godt se, at alt dette måske er påkrævet og fornødent, men så vil jeg gerne rejse det spørgsmål: er det så påkrævet og fornødent, at det er en ren statsopgave? Når vi før har erfaret, hvorledes man finansierede udvidelsen og moderniseringen af Dronning Alexandrines hospital, må det for det konservative folkeparti være et naturligt spørgsmål, om ikke vi måske burde klare det økonomiske mellemværende

[Clara Munck.]

med det færøske styre på samme måde, som man gjorde med henblik på det kommunale hospital i Thorshavn.

Vi ser af lovforslagets bemærkninger, at dengang man drøftede Dronning Alexandrines hospital, blev det henstillet fra færøsk side, at man ved statshospitalet medtog de bygninger, jeg før har nævnt, udenomsbygningerne: administrationsbygning, en sygeplejeskole, varmecentral, køkken og alt det andet, men man sagde, at det var en forudsætning, at der, for så vidt et sådant projekt senere blev realiseret, skulle træffes aftale mellem rigsmyndighederne og det færøske landsstyre om den betaling, der skulle erlægges for leverancer, ligesom der skulle foretages beregning over forrentning og afskrivning. Vi mener som sagt, at vi i et udvalg må have lidt oplysninger på dette område.

Jeg vil efter disse bemærkninger endnu en gang understrege, at vi fra den konservative folketingsgruppes side ser med meget stor sympati på det lovforslag, der her foreligger. Vi mener, det er et ganske naturligt led i den meget fornødne opbygning af forsorgen for sindslidende og åndssvage, som bør finde sted i hele riget; men uanset den sympati, vi har for løsningen af denne opgave, må vi altså mene, at der er mange enkeltheder i projektet, som vi må se nærmere på, før vi ønsker forslaget ophøjet til lov.

Else-Merete Ross: Det er ikke noget nyt, at der fra folk i forskellige dele af Danmark rejses ønsker om institutioner eller anlæg til varetagelse af særlige behov. Det er heller ikke noget nyt, at det i de fleste tilfælde tager en ikke ringe tid at få sådanne, ofte højest berettigede ønsker gennemført.

På Færøerne har man allerede i 1931 fremført ønsket om at få bygget afdelinger for sindssyge og åndssvage i forbindelse med Dronning Alexandrines hospital eller et selvstændigt hospital for sindslidende. I bemærkningerne til lovforslaget redegøres

der for de ulemper og den belastning, der har været forbundet med, at færøske patienter kun havde mulighed for psykiatrisk behandling her i landet, og de fordele, der vil opnås ved, at behandlingen kan foregå i Thorshavn. Det virker alt sammen overordentlig indlysende.

I bemærkningerne gennemgås de forskellige grunde til, at der er gået så mange år, inden færingerne ønske har kunnet blive til virkelighed.

Jeg er godt klar over, at det her drejer sig om et meget stort projekt, som griber ind i moderniseringen af Dronning Alexandrines hospital, og som yderligere er blevet udvidet med afdelinger for åndssvage og med en sygeplejeskole. Men som lægmand uden kendskab til hospitalsbyggeris projektering forekommer det mig rent umiddelbart, at det har taget meget lang tid at komme frem til de endelige planer. Det foreliggende skitseforslag forelå i 1955. Detailprojekteringen blev bevilget i finansåret 1958-59. Et særligt byggeudvalg blev nedsat i 1959, som tog hensyn til nye ønsker, der sprængte det oprindelige skitseforslag, som så blev omarbejdet.

I mellemtiden var planerne for moderniseringen af Dronning Alexandrines hospital blevet yderligere udvidet med 50 pct. flere sengepladser. Af den grund måtte skitseprojektet for statshospitalet udvides. Resultatet blev et bruttoetageareal på det dobbelte af det oprindelige. Projektet blev godkendt af sundhedsstyrelsen og boligministeriet. Ingen kan vel undre sig over, at udgifterne i mellemtiden var blevet anselige. Derefter fandt man det rimeligt at overveje, om en vis nedskæring af projektet var gennemførlig. Overvejelserne resulterede i en nedskæring af sengepladserne for såvel sindslidende som åndssvage med hver en tredjedel.

Så vidt jeg kan forstå af bemærkningerne, opnåedes der under forhandlingerne enighed om — jeg beder om tilladelse til at citere —:

„at det uanset de særlige på Færøerne gældende forhold næppe vil være økono-

[Elsø-Merete Ross.]

misk forsvarligt at søge tilvejebragt et i forhold til indbyggertallet væsentligt større antal pladser for de pågældende patientkategorier, end man opererer med ved udbygningen af de tilsvarende institutioner i landets øvrige egne.“

Her tales udelukkende om det økonomisk forsvarlige. Jeg ville gerne vide, om det også er lægeligt forsvarligt.

Kommissionen vedrørende statens sindsygevesen skønnede i 1954, at der var behov for ca. 150 sengepladser. I Ugeskrift for Læger drøftes fra nogle sider, om ikke en ny prognoseberegning angående det ønskelige antal pladser på statshospitaler vil være påkrævet, efter at nye medikamenter i stigende grad tages i anvendelse og i mange tilfælde forkorter den tid, patienterne er indlagt, i meget betydelig grad. Jeg ville finde det mere betryggende, hvis det var sådanne lægelige argumenter fremfor rent økonomiske, der havde været anvendt for at motivere nedskæringen af sengepladserne fra 150 til 100.

I udvalgsbetænkningen fra 1958 angående åndssvageforsorgens problemer er der foretaget en opgørelse over åndssvage på Færøerne. Inklusive dem, der var indlagt på institutioner hernede, anslog man antallet til ca. 180. De oprindeligt ønskede 120 sengepladser er nu nedskåret til 80. Man har hernede gennemført undervisnings- og oplæringspligt fra det 7. til det 21. år for åndssvage, idet man mener, at et stort antal af dem derigennem vil kunne lære at klare sig i beskyttede værksteder og i familiepleje og vil kunne føre et ganske anderledes tilfredsstillende liv end på institutionerne. Den samme undervisnings- og oplæringspligt kan gennemføres ved kongelig anordning på Færøerne. Når det endnu ikke er sket, har jeg forstået, at det skyldes mangel på en eksternatskole og på værksteder til oplæring i forskellige former for beskæftigelse.

Jeg vil gerne spørge den højtærede socialminister — jeg ser desværre, at han ikke er til stede — om der foreligger planer om at opføre en eksternatskole i Thorshavn, f. eks. i lighed med de eksternatskoler for åndssvage, som vi vedtog i forrige samling. Hvis det er tilfældet, og hvis man yderligere har planer om udbygning af værkstedsundervis-

ning, vil jeg ikke finde den omtalte nedskæring af sengepladserne betænkelig. Hvis de forhåbninger, man har til den udvidede undervisningspligt, holder stik, kunne man måske snarere sige, at 80 senge ligger i overkanten.

Da åndssvageafdelingerne skal drives af direktoratet for statshospitalerne, må man i høj grad håbe, at direktoratet vil interessere sig for disse spørgsmål og prøve at få en lignende frugtbar udvikling i gang inden for åndssvageforsorgen som den, der, så vidt jeg kan se, er i gang hernede.

Den sygeplejeskole, som foreslås opført, må hilses med glæde. Da jeg går ud fra, at der på Færøerne ligesom her er mangel på sygeplejersker, må det være en stor fordel at få en skole oprettet i forbindelse med det nye hospital.

34 mill. kr. er mange penge, selv om de skal strækkes over 6 år. Den højtærede minister siger, at det af finansielle og beskæftigelsesmæssige grunde kan vise sig ønskeligt og nødvendigt at strække opførelsen over en 10-årig periode. Jeg gør heroverfor opmærksom på, at det vil fordyre byggeriet og yderligere påvirke driftsudgifterne meget væsentligt. Hvis det overhovedet er muligt, må man derfor ønske, at gennemførelsen kan ske på de foreslåede 6 år, ikke blot af økonomiske grunde, men også for at hospitalet kan blive til gavn for den færøske befolkning så snart som muligt. Skulle statshospitalet blive færdigt på 6 år, altså i 1969, vil færingerne have fået deres ønske opfyldt efter at have ventet derpå i alt i 38 år. Jeg synes, man må erkende, at det har været en lang ventetid.

Hermed skal jeg på mit partis vegne give tilslutning til det foreliggende lovforslag.

O. Mathiasen: Når det høje folketing behandler lovforslag, som angår vore nordlige landsdele — Færøerne og vel også Grønland — er forholdet det, har jeg lagt mærke til i den korte tid, jeg har været her, at disse forslag altid — for jeg behøver ikke engang at sige næsten — bliver behandlet med stor velvilje og sympati. Sådan er det også gået med det lovforslag om opførelse af et statshospital i Thorshavn for sindslidende og åndssvage, som her er til første behandling. Jeg kan med det samme sige, at det er givet, at mit parti har samme

[O. Mathiasen.]

sympati for lovforslaget, som andre ærede ordførere har givet udtryk for, og vi vil behandle det med al mulig velvilje.

Det må selvfølgelig være sådan, at alle landsmænd behandles lige, uden hensyn til hvor i landet de bor, og det er lige så ligetil, at de landsmænd, der her er tale om, har et særligt krav på velvilje, sympati og hensyntagen fra samfundets side. Jeg har nu i et par år haft lejlighed til at se lidt på forholdene på vore statshospitaler rundt omkring i landet, og det har glædet mig meget at se, at forholdene er blevet meget betydeligt forbedret i de senere år, og at man stadig arbejder med planer om yderligere fremskridt på dette område.

Det er klart, at forholdene på Færøerne også må ordnes tilfredsstillende. Men det er naturligvis lige så klart — som det også er fremhævet i den højtærede indenrigsministers fremsættelse af lovforslaget — at opførelsen af et statshospital i Thorshavn ikke må få nogen uheldig indflydelse på bevillingerne til hospitalsbyggeri i den øvrige del af landet, for her er der stadig i høj grad brug for byggeri, forbedringer og udvidelser på mange forskellige områder.

Vi er som sagt yderst velvilligt indstillet, og jeg har kun et par enkelte bemærkninger at gøre, som lovforslaget giver anledning til.

For det første ved jeg, at dette forslag har været til behandling i finansudvalget, og at det skyldes krav fra finansudvalgets medlemmer, at det nu er kommet frem til folketingets afgørelse. Jeg vil gerne sige — hvad jeg tror det ærede medlem fru Clara Munck også var inde på — at det forekommer mig at være helt rigtigt, at et lovforslag af så store dimensioner som det, der her er tale om, kommer frem til afgørelse i det samlede folketing. Det er jo ikke småpenge, det drejer sig om — ifølge lovforslaget et beløb på over 34 mill. kr. foruden, som der er gjort opmærksom på før, et større beløb til montering, formodentlig også et millionbeløb. Jeg har naturligvis ingen som helst grund til at tvivle om, at folketingets finansudvalg træffer alle afgørelser fuldt ud forsvarligt og efter bedste overbevisning. Men det vil folketinget også gøre, og i hvert fald bliver der mere lejlighed for medlemmerne til bl. a. i udvalget at sætte sig ind i sagerne. Det gælder også

det parti, der ikke er repræsenteret i finansudvalget, og som ellers ikke ville have haft lejlighed til at tage stilling til forslaget, før afgørelsen var truffet.

Jeg vil også ganske kort nævne et andet forhold, som har været fremme i de seneste dage. Jeg har været bortrejst, så jeg har kun set det i pressen. Sagen er, at der for nylig er valgt et nyt landsstyre på Færøerne, og jeg mener, det må have nogen interesse at tage dette forhold med i betragtning, når vi skal behandle dette lovforslag.

Ifølge nogle pressemeddelelser, som jeg går ud fra er rigtige, har formanden for det nye færøske landsstyre for nylig udtalt, at det nye landsstyre vil give forandringer i forholdet mellem Færøerne og Danmark, og at man vil forsøge at gennemføre en revision af hjemmestyreloven — af 1949 er det vist — således at færingerne påtager sig et større ansvar; sådan hedder det i pressemeddelelsen. Jeg ved ikke, hvor meget der ligger i denne udtalelse. Men så vidt jeg har forstået, er det sådan, at hjemmestyreloven af 1949 giver færingerne den mulighed, at de selv kan overtage næsten alle samfundets anliggender og funktioner, hvis de ønsker det, som deres egne funktioner. Jeg kan bare lykønske færingerne med det nye landsstyre og sige, at vi i mit parti ville finde det naturligt, hvis færingerne på flere andre områder selv ville overtage deres egne anliggender; og hvis det er det, der ligger i denne udtalelse af formanden, synes jeg, det lyder meget fornuftigt og rigtigt.

Så er der bare én ting til. Lovforslaget er prisværdig kort; der er kun 2 små paragraffer. Ministeren bemyndiges til at lade opføre et statshospital til det beløb, som er omtalt flere gange i dag. Jeg har naturligvis ingen som helst grund til at tvivle på, at den højtærede indenrigsminister vil bruge sin eventuelle bemyndigelse — ja, jeg behøver ikke at sige eventuelle, for den får ministeren efter den behandling, lovforslaget har fået i dag — på den bedste og mest forsvarlige måde, og jeg har ingen som helst grund til at tvivle på, at de sagskyndige, som har udarbejdet planerne og foretaget beregningerne, har gjort det så nøgternt og forsvarligt som muligt; det går jeg ud fra som givet. Jeg kan også sige, at det er meget fornøjeligt at se de særdeles

[O. Mathiasen.]

fyldige oplysninger i bemærkningerne til lovforslaget. Men det er unægtelig, som jeg sagde før, et stort beløb, det drejer sig om, og et beløb, som måske bliver større, ikke mindst hvis byggetiden kommer til at strække sig ud over 10 år.

Der skal på hospitalet være 180 sengepladser; det vil sige, at byggeomkostningerne — jeg tager altså hele komplekset med — vil beløbe sig til henimod 200.000 kr. for hver sengeplads. Uden at nogen derfor kan beskyldte mig for at være smålig, synes jeg, jeg har ret til at sige, at de planer, der foreligger, og som jeg altså ikke kender noget som helst til, må overvejes meget nøje, før den endelige stilling tages til dette meget omfattende lovforslag. Jeg kender ikke noget som helst til forholdene på Færøerne, heller ikke de forhold, der angår dette hospitalsbyggeri, men jeg har ladet mig fortælle, at det er en meget dyr grund, hospitalet skal bygges på; der skal være særlig kostbare tunneler og meget andet. Uden at kende noget til det vil jeg spørge: var det ikke muligt, at man kunne begynde byggeriet helt forfra og finde en anden plads, som ikke var så dyr som den, der er tale om? Jeg gentager, at jeg kender ikke noget til det, men jeg vil gerne spørge den højtærede indenrigsminister, om der ikke er en sådan mulighed.

Til sidst: jeg går ud fra, at det udvalg, der bliver nedsat, får lejlighed til at se de planer, der foreligger. Jeg kender intet som helst til dem ud over det, lovforslaget siger, men jeg går ud fra, at ministeriet vil give udvalget alle de oplysninger, som det er muligt at give om disse store og omfattende byggeplaner.

Foreløbig stiller vi os meget velvilligt over for lovforslaget.

Birthe Wetlesen: Som bilag til loven om Færøernes hjemmestyre af 23. marts 1948 findes en liste A omfattende sager og sagsområder, der principielt betragtes som færøske særanslag. Disse kunne enten straks efter lovens vedtagelse overgå til det færøske selvstyre eller senere overføres til dette efter begæring fra lagtinget eller regeringen. Ved overførelse til det færøske hjemmestyre overtager dette de med det

pågældende sagsområde forbundne udgifter. På liste A er bl. a. anført sundhedsvæsen, hospitalsvæsen m. v., herunder specielt sindssygevæsenet, samt den offentlige forsorg. Forsorgen for såvel sindssyge som åndssvage er imidlertid ikke overført til Færøerne, og ifølge lov nr. 248 af 10. juni 1960 for Færøerne betragtes disse områder som statsopgaver. Efter det for mit parti foreliggende er de økonomiske forudsætninger for det færøske hjemmestyres overtagelse af de omhandlede forsorgsområder ikke til stede.

Vi er enige i, at staten under disse omstændigheder må træde til, således at der gives den færøske befolkning tilsvarende muligheder som befolkningen i den øvrige del af riget, uanset at beboerne på Færøerne er fritaget for indkomst- og formueskat til staten. I denne forbindelse skal jeg pege på, at der heller ikke er noget hospital for sindslidende på Grønland, således at patienter fra Grønland, ligesom tilfældet i øjeblikket er med patienter fra Færøerne, må indlægges på statshospitaler i den øvrige del af riget. Det ville måske være rigtigt at undersøge dette forhold lidt nøjere. Men vi er enige i, at der er behov for et hospital for sindslidende på Færøerne, og kan under de forhåndenværende omstændigheder tiltræde, at staten hjælper til med opførelsen af et sådant.

Imidlertid forekommer det foreliggende projekt os meget, meget dyrt. Formålet må være at give den færøske befolkning fuldt betryggende forhold på dette område. Jeg har fået oplyst, at en hospitalsseng herhjemme anslås at koste ca. 150.000 kr., d. v. s. at et hospital som det foreslåede skulle kunne opføres for 27 mill. kr. eller ca. 7 mill. kr. billigere end anført i lovforslagets § 2.

Nu er jeg godt klar over, at omkostningerne på Færøerne forøges som følge af transportudgifter for byggematerialer og vanskelige terrænforhold, ligesom der i projektet er inkluderet en sygeplejeskole med visse anlæg fælles med Dronning Alexandrines hospital. Imidlertid skulle en del af disse ekstraordinære omkostninger modsvares ved, at grunden stilles vederlagsfrit til rådighed; og er arbejdslønnen ikke lavere på Færøerne end hernede? Vi beder det udvalg, der bliver nedsat, studere dette spørgs-

[Birthe Wetlesen.]

mål meget nøje. Omkostningerne må kunne bringes betydeligt ned.

Vi kunne tænke os, at man så nærmere på nødvendigheden af boligområdet, der omfatter 14 enfamiliehuse, 87 lejligheder og 156 enkeltværelser, i alt 257 beboelser. Nu kan dette ikke direkte sammenstilles med de 180 sengepladser, da boligområdet skal være fælles med Dronning Alexandrines hospital; men ville det ikke være rimeligt, om det færøske hjemmestyre deltog i udgiften ved etablering af det nødvendige boligområde, såfremt det også omfatter boliger for personale tilknyttet Dronning Alexandrines hospital? Tilsvarende kunne det synes naturligt, om udgifterne ved etablering af fællesanlæggene deltes mellem hjemmestyret og den danske stat.

Til udvidelse og modernisering af Dronning Alexandrines hospital har finansudvalget således i 1962 tiltrådt anvendt i alt ca. 18,6 mill. kr., hvoraf halvdelen som tilskud og halvdelen som lån. Kan man tænke sig en tilsvarende ordning ved nærværende forslags omfattende fællesbyggeri? Jeg vil pege på sygeplejeskolen. Her forekommer et færøsk bidrag mig ligeledes at være rimeligt.

Endelig kunne mit parti ønske sig et overslag over omkostningerne i forbindelse med hospitalets montering — det er ikke inkluderet i de 34,4 mill. kr. — og et overslag over udgifterne i forbindelse med hospitalets drift, idet jeg skal understrege, at mit parti principielt ser med velvilje på ethvert forslag, der har til formål at hjælpe det færøske hjemmestyre med at løse rimelige opgaver, som det færøske folk ofte ikke selv har mulighed for at løse.

Jeg skal udtale, at mit partis stillingtagen til nærværende lovforslag vil afhænge af sagens videre behandling i udvalget og af behandlingen af de af os rejste spørgsmål og selvfølgelig også af Færøernes vedvarende tilknytning til det danske rige. Jeg har også læst aviser i den sidste tid, hvoraf det fremgår, at der er blevet flertal i det færøske landsstyre for en selvstændig politik; dog mener jeg, at vi hervedfra skal afvente situationens eventuelle udvikling og ikke forcere noget, der ikke har fået officielt udtryk endnu.

Indenrigsministeren (Lars P. Jensen): Må jeg indledningsvis takke. Jeg er så lykkeligt stillet, at jeg kan takke samtlige ordførere. Det ærede medlem fru Clara Munck udtalte, at man fra konservativ side ville behandle lovforslaget velvilligt, men også sagligt. Jeg vil næsten tro, at samtlige ordførere vil behandle lovforslaget sagligt, og det kan jeg selvfølgelig kun være taknemlig for, for jeg tror, at dette lovforslag kan stå for en saglig vurdering.

De ærede medlemmer hr. Johan Nielsen og hr. Johan Poulsen beskæftigede sig ikke så meget med, skal vi sige selve beløbsrammen og fordelingen, og det er forståeligt. De ærede medlemmer, som er valgt på Færøerne og repræsenterer Færøerne her-nede i det høje ting, var mere inde på det menneskelige, som begge de ærede medlemmer udtrykte sig. Jeg vil med det samme erkende denne problemstilling, og jeg vil også gerne understrege, at når man først én gang har været på Færøerne — jeg har haft fornøjelsen to gange at besøge Færøerne, i 1958 og i afvigte sommer, hvor vi nedlagde grundstenen til Dronning Alexandrines hospital — får man en klar fornemmelse af, hvad disse problemer betyder for det færøske folk. Det ærede medlem hr. Johan Nielsen brugte udtrykket, at man indtil nu havde måttet deportere de færøske sindslidende til Syddanmark. Jeg skal lade ordet deportere ligge, men vil dog gerne sige, at det er Nykøbing S., det drejer sig om, og det betragter vi hernede ikke som Syddanmark.

Jeg ved, at det, der netop er kernen i sagen, er det store menneskelige problem. På Færøerne har det hidtil været sådan, at de mennesker, der blev sindslidende, skulle bort fra deres hjemstavn og ned til Danmark, hvor der tales et andet sprog; der er andre mennesker og andre omgivelser; de skulle langt væk fra deres slægtninge, og så har man ikke sendt disse mennesker til de danske hospitaler, før deres sindslidelse simpelt hen var blevet kronisk. Det er hele dette menneskelige problem, vi får løst ved at oprette dette statshospital på Færøerne, så man kan behandle de akutte tilfælde ligesom hernede, og så der bliver større mulighed for helbredelse. Tidligere har man ikke haft et statshospital på Færøerne, hvor-

[Indenrigsministeren.]

for man ikke har haft mulighed for at undersøge, hvor stor en helbredelsesprocent man kunne opnå derved. Et sådant hospital får vi altså nu, og jeg er overbevist om, at hele det store problem vil kunne løses på denne måde.

Jeg erkender, at det har været en lang sag. Der lå ligesom en antydning af bebrejdelse i det ærede medlem fru Else-Merete Ross' bemærkninger, men nu skal man erindre sig, ærede medlem, at der er sket et og andet, siden denne sag blev startet i 1938. Der er også sket et og andet, siden sagen blev startet i 1955. Der har været ført lange og meget drøje forhandlinger om alle disse problemer. De ærede medlemmer hr. Johan Nielsen og hr. Johan Poulsen nævnte, at Klaksvig sygehus er ved at være i orden. Vi har også et hypermoderne sygehus liggende i Tverå, og når vi får bygget Dronning Alexandrines hospital færdigt, skulle behovet for sygehuse på Færøerne være dækket. Jeg ved også godt, at det er blevet kritiseret, og det er blevet nævnt her i dag, om Færøerne ikke er overdækket med pladser eller i hvert fald har flere pladser, end vi har hernede.

Det skal vel erkendes, at når vi får færdigbygget Dronning Alexandrines hospital, som er projekteret til 224 sengepladser, og vi dertil har Klaksvig for Norderøerne og Tverå for Suderøerne med henholdsvis 48 og 36 pladser, får vi godt 300 sengepladser på Færøerne, og det er mere pr. indbygger, end vi regner med hernede. Her regner vi med at skulle have 5 sengepladser for hver 1.000 indbyggere, altså 5 promille. Det er noget mere på Færøerne, men dér må man jo være klar over at ganske særlige forhold gør sig gældende. Hernede har vi særlige helbredelsesanstalter ud over de 5 promille at trække på, og det har Færøerne ikke; vi har f. eks. Finsens Lysinstitut og rigshospitalet. Men så kommer der en ting til, som vi skal gøre os klar, når man skal vurdere den samlede sum, og det er, at på Færøerne har vi lange afstande, så man ikke som hernede kan sende patienten hurtigt hjem, og ikke alene lange afstande, men også besværlige rejser. Det er ikke alle øerne, der har vejforbindelse til sygehusene; visse steder må man sejle dertil endnu. Derfor er det nødvendigt, at man har en

noget større sygehuskapacitet dér end hernede, for man må have patienterne liggende noget længere.

Når man skal vurdere projektet for statshospitalet, og det gælder også projektet for Dronning Alexandrines hospital, må man tage alt dette med i betragtning.

Det andet spørgsmål, der er berørt her i dag, er boligprogrammet. Det er rigtigt, at man også sådan umiddelbart kan studse over, at der er et så stort boligbyggeri til statshospitalet og Dronning Alexandrines hospital, og jeg skal da også understrege, at det er ud over det sædvanlige. Når vi bygger et statshospital eller et sygehus hernede, er det almindeligt, at vi lægger det i nærheden af en større by, der dels kan opsuge dem, der arbejder på hospitalet, dels kan levere arbejdskraft til hospitalet. Sådan er forholdene ikke på Færøerne, og sådan er forholdene ikke i Thorshavn. Der sker jo på Færøerne — ligesom hernede — en vandring fra de små bygder ind til Thorshavn, og det giver Thorshavn en frygtelig situation med hensyn til boligspørgsmålet. Jeg havde, da jeg var deroppe i sommer, lejlighed til at drøfte dette med Thorshavns borgmester, og det står mig helt klart, at hvis vi skal have disse sygehuse til at arbejde — det gælder både Dronning Alexandrines hospital og statshospitalet — er det helt nødvendigt, at de boliger, der skal til for disse mennesker, bygges i takt med udbygningen af Dronning Alexandrines hospital og bygningen af statshospitalet.

Nu er antallet af boliger skåret noget ned, og det måtte det blive, da det andet projekt blev skåret ned. Boligantallet er skåret ned fra 290 i oktober 1960 til 257 i januar 1962. Men jeg må ærligt erkende, at selv om vi har skåret antallet af boliger ned med det tal, jeg her har nævnt, har beløbet ikke tilsvarende kunnet sættes ned, idet beløbet kun er kommet ned fra 10,4 mill. kr. til 10,2 mill. kr. Men vi har altså opfanget prisstigningen ved at nedskære antallet af boliger, så det svarer til det, hospitalet er skåret ned til, hvad jeg senere skal gøre et par bemærkninger om.

Det ærede medlem fru Clara Munck og det ærede medlem hr. O. Mathiasen var inde på, at lovforslaget var for lille; det har kun 2 paragraffer. Jeg har også forstået, at der ikke heri skal ligge nogen bebrejdelse. Der

[Indenrigsministeren.]

er jo i bemærkningerne givet ret fyldige oplysninger, og det skal også siges, at i det aktstykke, jeg har sendt til finansudvalget, var der givet meget detaljerede oplysninger om hele sagens gang og alle beløbene. Så kan man måske spørge mig, hvorfor jeg ikke straks forelagde dette problem i et lovforslag. Det har jeg egentlig også overvejet, og når jeg ikke gjorde det, var det, fordi tidsfaktoren spillede ind. Jeg vil gerne benytte lejligheden til her, nu da alle har givet udtryk for velvilje over for lovforslaget og lovet en saglig behandling, at bede om, at der foruden velviljen og sagligheden også må være en vis hurtighed i behandlingen. Det skulle ikke gerne være sådan, at lovforslaget kom til at ligge her for længe, således at hele byggeriet deroppe sinkes, hvorved fællesfunktionerne ikke bliver færdige, så Dronning Alexandrines hospital kan bruge disse, når hospitalet er færdigudbygget.

Når jeg ikke straks fremsatte det som lovforslag, var det først og fremmest på grund af tidsfaktoren, men dertil kommer så, at vi — skal vi sige det på den måde — jo principielt har givet tilslutning til bygning af dette statshospital. Finansudvalget har i et aktstykke på de første 14 mill. kr., hvori man skitserede projektet, i princippet taget stilling til, at der skulle bygges et statshospital, og dertil kommer yderligere, at vi jo har bygget andre statshospitaler uden lov. Vi har udvidet Viborg statshospital for 30 mill. kr. uden lov og Århus for 35 mill. kr. uden lov, og derfor følte jeg mig nogenlunde på sikker grund, da jeg gik til finansudvalget. Jeg har ikke haft noget imod at fremsætte dette lovforslag, og da det viste sig at være et ønske fra alle partier, gjorde jeg det så hurtigt, det kunne lade sig gøre, men jeg beder om, at det ikke bevirker, at vi får forsinket sagen alt for meget.

Det ærede medlem fru Clara Munck var også inde på spørgsmålet om hurtigheden i færdiggørelsen af de store projekter deroppe, og det ærede medlem sagde, at det var rart, om man fik antydning, hvad man kunne komme ud for. Ja, det er jo noget svært. De beregninger, vi har gjort nu sidst, hviler på priser fra januar 1962. Der er formodentlig allerede sket noget siden, men forudsætningen for, at dette beløb kan holde, er, at vi

får projektet gennemført på de 6 år, som er nævnt i bemærkningerne. For lige så snart vi skal strække det længere, bliver det adskilligt dyrere, og begrundelserne for, at det bliver dyrere, er jo understreget i bemærkningerne til lovforslaget.

Jeg tør ikke nævne beløb for montering her, men jeg vil gerne sige, at montering har ikke været med i nogle af de aktstykker, der har været sendt til finansudvalget, og det er almindelig praksis, at man venter med det, indtil man er kommet så langt frem, at man bedre lokalemæssigt kan vurdere, hvad der skal bruges til montering.

Det ærede medlem fru Clara Munck var inde på spørgsmålet om de 160 senge, der var skåret ned til 100, og de 120, der var skåret ned til 80. Jeg vil gerne i samme forbindelse svare det ærede medlem fru Else-Merete Ross, der også var inde på dette problem, idet hun spurgte, om det også var lægeligt forsvarligt at skære sengepladserne ned fra 160 til 100 for de sindslidende og fra 120 til 80 for de åndssvages vedkommende. Jeg tror, jeg kan besvare det på den måde, at selvfølgelig vil de læger på Færøerne, der skal beskæftige sig med disse problemer, så givet helst have, at antallet af sengepladser for sindslidende bliver 160, og antallet af pladser for åndssvage bliver 120.

Det er klart, at jo flere pladser for sindslidende, jo større, skal vi sige bevægelighed kan der blive i behandlingsformen, og derfor gjorde vi det på den måde, at selv om vi skar pladserne ned fra 160 til 100 og fra 120 til 80, blev de fællesfunktioner, som skal betjene de 160 og 120 pladser, ikke skåret ned, for den nedskæring, der i den forbindelse ville være blevet tale om, var så lille, at jeg ikke fandt grund til at gøre de pågældende fællesfunktioner så meget mindre. Deri ligger, at når hospitalet engang er færdigt, har man fællesfunktioner af en sådan størrelse, at de er tilstrækkelige, hvis man til den tid fra færøsk, fra lægelig og fra statens side mener, at hospitalet bør udbygges til at omfatte 160 sindslidende og 120 åndssvage.

Det ærede medlem fru Clara Munck var inde på spørgsmålet om den barak, som var bygget til Dronning Alexandrines hospital. Jeg kan i den anledning sige, at den pågældende barak, som benyttedes til pleje-

[Indenrigsministeren.]

hjem og hjem for tuberkulose, var en barak, man havde på Færøerne, og som blev brugt til studenterkursus for færinger. Dette kursus fik man plads til et andet sted; derfor kunne man ret hurtigt flytte barakken og placere den ved Dronning Alexandrines hospital, og den var ikke større, end at den kunne „trækkes“ af de fællesfunktioner, der findes på det nuværende Dronning Alexandrines hospital. Men det er rigtigt, at der er afsat et stort beløb til det, man kalder fælles anlæg: varmecentral, vaskeri, køkken, administrationsbygning og tunneler — jeg skal senere komme tilbage til tunnelerne og til grunden. Det er klart, at der må blive tale om store udgifter, når de fælles anlæg skal „trække“ både Dronning Alexandrines hospitals og statshospitalets funktioner.

Det ærede medlem fru Clara Munck rejste spørgsmålet om, hvorvidt der her var tale om en statsopgave. Jeg mener, det bør besvares med et klart ja. Kommissionen har givet udtryk for, at det er en statsopgave — jeg er enig i kommissionens udtalelser — og det er også erkendt fra regeringens side i aktstykkerne til finansudvalget og i dette lovforslag. Men også før dette lovforslags fremkomst er det erkendt og anerkendt, at det er en statsopgave at bygge et statshospital på Færøerne, idet man jo, som jeg nævnte før, i sin tid i finansudvalget i princippet har givet tilslutning til, at det bygges, da man gav tilsagn om at bruge det antal kroner, som man dengang fik til detailprojektering af et statshospital. At det så var et andet beløb, man dengang regnede med, er sådan set sagen uvedkommende.

Det ærede medlem fru Else-Merete Ross stillede det spørgsmål, om man på Færøerne havde for øje at oprette en eksternatskole på lignende måde som hernede, og det ærede medlem beklagede, at socialministeren ikke var til stede.

Jeg kan svare, at da vi skar ned fra de 160 til de 100 pladser for sindslidende og fra de 120 til de 80 pladser for de åndssvage, forhandlede vi fra statshospitalernes side selvfølgelig med åndssvagevæsenet og socialministeriet. Det er rigtigt, at socialministeriet og åndssvageforsorgen ikke var begejstrede for denne nedskæring, ligesom statshospitalerne heller ikke var det, og

der blev fra socialministeriets side givet udtryk for, at hvis man kom ned på de 80 pladser, var det muligt, at der ville fremkomme forslag om en eksternatskole i Thorshavn; jeg tror, at folketinget vil få forelagt et sådant forslag af socialministeren på et senere tidspunkt.

Det ærede medlem hr. O. Mathiasen var inde på spørgsmålet om byggegrunden på Færøerne, og det var det ærede medlem fru Birthe Wetlesen også.

Det ærede medlem hr. O. Mathiasen spurgte, om man ikke kunne finde en billigere grund. Jo, det kunne man sikkert, hvis man ville flytte statshospitalet et andet sted hen; men det hverken kan eller vil man. Det kan man ikke, fordi Dronning Alexandrines hospital nu engang ligger, hvor det ligger. Det bliver udbygget på stedet, og når der skal være fællesfunktioner for Dronning Alexandrines hospital og statshospitalet, må statshospitalet ligge umiddelbart op til Dronning Alexandrines hospital. Det er en sag, der også har været forhandlet meget med Færøerne om. Der har været ført lange forhandlinger med Thorshavn kommune — og det har ikke været de mindst besværlige — om beliggenheden af statshospitalet og om, hvorvidt Dronning Alexandrines hospital skulle forblive på stedet. Disse forhandlinger er nu til ende; Dronning Alexandrines hospital er ved at blive udbygget, og derfor er det rimeligt — ja, det kan ikke være anderledes — at statshospitalet kommer til at ligge på den grund, der støder umiddelbart op til Dronning Alexandrines hospital.

Det ærede medlem fru Birthe Wetlesen var inde på spørgsmålet om, hvor meget hver sengeplads koster. Jeg skal ikke komme ind på en sammenligning, men jeg vil dog gerne understrege — jeg tror også, det er understreget i bemærkningerne til aktstykket — at det er klart, at det bliver dyrere at bygge på Færøerne. Der er regnet med et procenttillæg på 25 i forhold til danske priser. Det er ikke noget, vi konkret har fundet frem til for statshospitalet, men vi ved, hvor meget dyrere det var for Dronning Alexandrines hospitals vedkommende, og derfor har vi taget det med i beregningerne, idet materiale o. s. v. skal transporteres derop.

Det ærede medlem var også inde på spørgsmålet om, hvordan fordelingen af udgifterne

[Indenrigsministeren.]

vedrørende fællesfunktionerne skulle være, når det engang skal gøres endeligt op. Jeg tør på nuværende tidspunkt ikke sige, hvordan disse forhandlinger vil forløbe. Det ærede medlem spurgte, om man kunne komme ind på tanken om 50 pct.s lån og 50 pct.s tilskud, og det vil jeg ikke anse for usandsynligt.

Jeg takker for de tilsagn, der er givet. Må jeg sluttelig i anledning af de bemærkninger, som både det ærede medlem hr. O. Mathiasen og det ærede medlem fru Birthe Wetlesen gjorde om det nye landsstyre på Færøerne, sige, at det er min opfattelse, at dette lovforslag ikke skal påvirkes af, om der sidder det ene eller det andet landsstyre på Færøerne. Det er ikke regeringens opfattelse, at dette lovforslag kommer frem, fordi der sidder ét landsstyre, og skal trækkes tilbage, når der sidder et andet. Dette lovforslag skal ses i forbindelse med Færøerne og det færøske folk — det er dem, vi bygger hospitaler for.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Johan Nielsen: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring i byggelov for købstæderne og landet.

(Lovforslaget (nr. 68) findes i tillæg A. sp. 495, fremsættelsen i tidenden sp. 1907).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ove Hansen: Lovforslaget her drejer sig blot om, at den endelige gennemførelse af byggeloven, der skulle ske i kommunerne 1. april 1963, udskydes til 1. april 1964. Det er Købstadforeningen, der har udtalt ønske om denne udskydelse, og jeg kan på mit partis vegne anbefale lovforslaget.

Ejnar Hansen: Da mit partis ordfører ikke har kunnet være til stede i dag, skal jeg på mit partis vegne give tilslutning til det foreliggende lovforslag.

Fanger: På det konservative folkepartis vegne kan jeg anbefale, at dette lovforslag gennemføres.

Jens P. Jensen: På det radikale venstres vegne kan jeg give tilslutning til det foreliggende lovforslag.

Arne Larsen: Jeg skal så kort, som det er mig muligt, motivere mit partis stilling til det af den højtærede boligminister fremsatte forslag til lov om ændring i byggelov for købstæderne og landet.

Indledningsvis vil jeg i høj grad beklage, at det overhovedet er nødvendigt at behandle det fremsatte lovforslag. I juni 1960 vedtog det høje ting byggelov for købstæderne og landet, og i henhold til denne lovs § 66, stk.1, trådte loven i kraft den 1. april 1961, altså 10 måneder efter lovens vedtagelse. Dog kunne boligministeren efter indstilling fra en kommunalbestyrelse meddele udsættelse med lovens gennemførelse i kommunen, dog længst indtil 1. april 1963, når en sådan udsættelse var nødvendig af hensyn til tilvejebringelse af en bygningsvedtægt. Det vil altså sige, at man yderligere gav 2 års frist til at få de bygningsvedtægtsmæssige spørgsmål i kommunerne løst. Havde man dengang måske kun givet 1 års frist, havde der været en chance for, at problemet havde været endeligt løst i dag, men det blev der ikke givet.

Nu kommer den højtærede boligminister med forslag til en lovændring, som giver